

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.
A SZABADELVŰ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

SZERKESZTŐSÉGI IRODA:

Rózsater, Kardos-ház, 16. sz. alatt.

Időintéendő a lap szellemi részét illető minden közlemény. Kéziratok s levelek vissza nem adtnak. Bérmentetlen levelek csak ismert kezektől fogadtatnak el.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre 10 f. — Félévre 5 f. — Negyedévre 2 f. 50 kr. — Egy hóra 1 f.

HIRDETÉSI DÍJ:

01-banbas posttar egyenel beiktatáért 5 kr. — Helygádj minden hirdetéért külön 20 kr. — Nyiltár 4 lakbas posttarozat 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

Rózsater, Kardos-ház, 16. szám.

Időintéendő az előfizetési pénzek, a kiadás körüli panaszok és a hirdetések. Hirdetések felvételnek helyben Zichemann II. kövzetési irodájában is.

Nemesíteni kell az ipart, és iparossá tenni az arisztokracziát.

I.

(z.) Előre kell bocsátanom, hogy itt olyan dolgokat fogok elmondani, melyek nem fognak tetszeni mindenkinek, de arról is meg vagyok győződve, hogy azért többen lesznek olyanok, kiknek tetszeni fog, mert ha bár az igazság kimondásáért sokan megharagszanak is, a nagy többségnél mindig elfogadásra talál, és diadaloskodik előbb-utóbb. Ha azonban a T. Szerkesztő ur sem osztaná amit írok, s cikkem ellen kifogásai lennének, hát azért ne méltóztassék azt félre tenni, hanem félkértem, hogy becses ellenjavallomást elmondani sziveskedjék.

Hát a magyar gentry. A magyar nemesi középosztály. Ez most az általános jelszó. Egyébiránt az ugy szokott lenni, hogy amit egyszer felkapnak, az aztán járja mindaddig amíg le nem járja magát, míg az idő előbe nem vág a fogalmaknak és be nem bizonyítja, hogy az emberek tévúton jártak megint. Hogy az 1863-iki szárazság oka nem a Tisza szabályozása volt, valamint, hogy a mostani sok esőzések az oka meg nem a Tisza áradása. Olyan az a világ forgásához, s ezek járásához, felhők alakulásához képest mint a semmi. Hát be fogjuk látni azt is, hogy a nagy gentry, a magyar nemesi középosztály nem Magyarország, s hogy Magyarország fennmaradását illetően a magyar nemesi középosztály annyit határoz, mint a Tisza szabályozása a szárazságot illetően határozott.

Es most méltóztassanak haragudni. Ki kell azonban jelentenem, hogy fogok még mondani többet is, még pedig azt, hogy a magyar nemesi középosztály ugy a mint még ma is van, elömetelünknek és haladásunknak, az ő régi fogalmaival, igen gyakran hátráltatója, a magyar ipar és kereskedelem kifejtésének pedig megöli betűje, és míg a magyar gentry meg nem változik, hát emlékezzenek meg reá, hogy addig a magyar ipar nem lesz képes a külföldi iparral versenyezni, a szoros értelemben vett magyar kereskedelem pedig nem lesz. Vett a magyar gentry, melynek három negyedrészé még most is a családi

szíjben bizza el magát, a mágnásokat utánozza, az iparos és kereskedelmi osztályt pedig lenézi: az a magyar gentry nem arra való, hogy a magyar iparnak és kereskedelemnek gyarapítójaul, fejlesztőjéül szolgáljon.

Hiszen minden ember forog magyar nemesi, értem uri körökben, hát tudhatja, hogy hány hét ott a világ még ma is? Hogy a családi góg még ma is mindenfelé grasszál, pedig a tónus adásban elől megy a mágnás, utánna a gentry, utánna a hivatalos osztály és ez mind arra való, hogy az iparos és kereskedelmi osztályt lenézzék.

Dejsten kérem! nem egyszer hallottam én és hallom, hogy: »Mit? Egy szuster leánya? Mit? Egy szabó fia? Egy asztalos vagy egy boltos?« Hát kérem, ahol még így beszélnek? Ahol még az is kérdéses jön, hogy ennek és ennek a neje szuster leánya, ez meg asztalos fiához ment férjhez? Hát ahol még az is megbélyegző, hogy valaki iparosnak vagy kereskedőnek a leánya vagy fia? Hát ott azt várni, hogy ezeken a pályákon valami nagyon kapjon valaki? Hogy a kinek csak annyja is van, hogy fiát iskoláztassa hát nem teszi ki annak, hogy mint iparos lenézt ember legyen. Hanem adja iparosnak gyermekét az, aki már annyira szegény, hogy »ur r r r a« neveltetni nem bírja, s így az iparos osztály mindig a legszegényebb elemből alakul, a kezdő iparosnak alig van pár száz forintja, mire pedig lenna, már kifáradt ember aki nem versenyre való, amíg pedig arra való volt, addig nem volt mivel foglania a versenyhez. Pénz nélkül nem lehet menni semmire, a magyar iparos osztálynak pedig nincs pénze. És mi okozza ezt? A magyar gentry!

A magyar gentry, mely utánozza a mágnást, és mert az országban még mindig a magyar gentry a mérvadó, hát a vagyontalan intelligencia meg a magyar gentryt utánozza, az iparost pedig valamennyi lenézi. A mágnást utánozó magyar gentry ezért pusztul, a magyar gentryt utánozó vagyontalan intelligencia pedig ezért nem bír vagyont szerezni. Az iparos osztálynak ezért nincs ereje a versenyhez mert csak a földhöz ragadt szegény lesz iparossá. Ezért nem vehet kellő lendületet a magyar ipar.

Igaz ugyan, hogy az idő és kor szellem le fog győzni mindent, s a régi fogalmak s e fogalmakból fakadó dolyfok meg fognak hajolni a kor vívmányai előtt, ámde ez Magyarországnak, ha a gentry régi fogalmainak tisztázására s dolyfónek elsőprására csakis a mai eszközökkel fogunk hatni, sőt ha a gentryt annyira elkényeztetjük miszerint rá fogjuk, hogy ő Magyarország, — ami különben régen volt ugy: hát addig ne várjuk, hogy a magyar ipar általános versenyre száll a külföldivel, valódi magyar kereskedelmet pedig éppen-séggel ne várjunk. Az én nézetem pedig nem az volna: a régi nemességet fenn tartani, hanem: Uj nemességet teremteni!

— Az uralkodók találkozása. Magánhírek után írja a „P. N.“, hogy Ferencz József és Vilmos császár- királyok, közelebb találkozni fognak. A találkozás Ischlben megy végbe. — Vilmos császár e hó 11-ig marad Ischlben, 12-én érkezik Potsdamba s 14-én Berlinbe.

A trieszti merénylet.

A bombamerénylet ügyében tartott törvényszéki vizsgálat folytán mintegy harmincz személyt fogtak el, továbbá kihallgatták a Corso 9. számú házában, két szomszédháznak s a szemközti fekvő „Fekete sas“ szállónak összes lakóit. A 9. sz. ház tulajdonosát, Paulina meszárost le is tartóztatták, de csakhamar ismét szabadlárra helyezték.

4-én este 6 órakor volt a bomba által megölt 14 éves fia Angelo Forti temetése közrészvét mellett, óriási közönség kísérte a szerencsétlen gyermeket végé nyughelyére.

Esi 9 óra után ismét nagy tömeg gyűlt össze a Piazza del Leguon s zeneszó és hurrahkiáltások közt vonult a corson át a Piazza-Granden álló törvényhatósági épület elé, hol a Litke-fele kávéház előtt sok vendég ült. Itt a tömeg állást foglalt s a vendégeket „Le az olaszokkal!“ kiáltásaival csakhamar elűzte s a kávéház előtt álló székeket és asztalokat felforgatta, az ablakokat beverte. (Ez az a kávéház t. i., melyet az italianissimik szoktak leginkább látogatni.) A nagy számmal jelen volt rendőrök minden rábeszélési képességüket felhasználva, végre szétszórásra bírták a zanjongó tömeget, mely kisebb csoportokra bomolva vonult tova az óvaros szök utcáin. Hasonló zajos demonstrációk azonban még több irredentista gyülekezőhely előtt is történtek, asztaloknak, székeknek volt nagy pusztulása, itt-ott a tengerbe hányták azokat „Evviva

l'Austria“ s „Fuori gli Italiani!“ kiáltások közt.

Megtámadták azt a házat is, melyben az Ind pendente szerkesztősége van; a kaput kiemelték s a Canale Grandeba dobták. A rendőrség elrendelte azoknak a kávéházaknak bezárását, melyeket leginkább az italianissimik látogatnak, ezek a Litke, Chiozza és Imperiale.

Mikor a tömeg az óvaros egy szök utcáján ment keresztül, egy ház első emeletéről köveket dobtak rá. Az elkeseredés igen nagy volt. A rendőrség elfogott egy olaszt, a ki hónapos ágyakat adott bérbe. A ház lakói ugy tüntették fel a dolgot, mintha az ablak becsukásakor egy virágcserep vagy gipszalak esett volna le.

Az eddig elfogottak közt vannak Veneziani Enrico kereskedő, Padován János pinczér stb.

A bomba forgácsait két tűzértsz ma megvizsgálta. A bombák szerkezetét eddig közvettelt leírások hibásak. Ez nem közönséges ürgyölő, hanem Orsini-bomba mintára csinált ürgyölő, 8—9 centiméter átmérővel s lőgyapttal volt megtöltve.

Az egyiptomi háboru küszöbén.

A török kormány már megkezdte az egyiptomi expedícióra kiszemelt csapatok elszállítását. Csütörtökön e hó 3-án, három hajó indult el Konstantinápolyból tűzértséggel és löszerekkel; e hajók előbb Salonikiba mennek, hogy a Macedoniából és Albániából ott összevont csapatokat — állítólag 12 ezer embert — felkészítsék vegyék s Alexandriába szállítsák.

A porta — ugy látszik — arra számít, hogy megelőzheti az angolokat s tekintélyes haderőt szállíthat partra Egyiptomban, mielőtt az angol erősítések Augliából és Indiából oda érkezhetnének. Csakhogy e számításban aligha nem csalódní fog, lévén a rendelkezésre álló szállító eszközök oly hiányosak, hogy bizonyára több hetbe kerül, míg az egész török expedicionális haderő a Nilus torkolatáig lesz.

Alexandria előtt az angol csapatok két napon át kémszemléket foganatosítottak Mehallah és Arabi pasa pozícióit ellen. A kémszemlék főczlja volt megnyugtató Alexandria lakóit, kiket nagy ijedelembe ejtettek az Arabi által tervezett támadásról terjesztett hírek. Ez a cél, mint látszik, teljesen el is van érve, mert Alison tábornok azt a meggyőződést szerzte, hogy Alexandria közelében mindössze is csak igen kevés ellenséges haderő áll s így mostanában támadástól nem is tarthatni.

A Daily News római levelezője tudni véli, hogy Ricciotti Garibaldi önkényteseket toborz egy Arabi segélyére küldendő csapat számára; a mozgalmnak azonban alig lesz gyakorlati sikere, mert az olasz kormány valószínűleg be fogja azt tiltani.

Maga Araui pasa ez alatt serényen szervezi az angol s esetleg a török csapatok ellen

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Pancsova.

(Visszaemlékezés délmagyarországi utamra.)

Julius hónapban délen utaztam, egész véletlenül ugyanazon helyeken, hol az írók s művészek jártak. Nem velők, mert ahoz először is írónak kellene lenni, habár a dicsőséggel utazottak legnagyobb részének írói érdemeit nem ismerem. Lucus a non lucendo! No de egy nap mégis író és művész voltam én is; a pancsovaikkal együtt ott fogadtam Zimonyban Pulszkit, s ott jártam velők Belgrádban. Az ut egy részét előtök tettem meg, hogy debreczeni czivis egyengesse utjokat; más részét utánok, nem ugy követe közvetlen őket, mint az én finácum engemet Belgrádon s Orsován, de tisztességes távolban. Engem, ha nem fogadtak is mindenütt oly fényesen, de diszfedezetben nekem volt részem, nekik nem. Pedig ók kilószámra hozták magukkal Belgrádból a jó török dohányt, én csak 100 grammot akartam elszívni Debreczenben s 24 óra hozsaszat kísért finácum Ada-Kalehből Orsovára be s össze vissza ott. A kicsiségnek is megvan a maga átka!

S íme mennyit láttam s tapasztaltam én egy hónap alatt, s még sem jöttem az én utamról olyan hasábos táviratok, még csak Debreczenbe se, pedig mandatum nélküli is ott képviseltem Debreczent, csinálva a nagy reklamot, hogy Debreczen az első város a földkerekségen; sokakban költék fel legyőzhetlen vágyat a delibádos Hortobágy megnézésére.

Ott járok gondolatban még most is a

belgrádi égfele álló hegyes kövezeten; oda képzelem magamat a vaskapu sziklái közé, szélben-viharban; ott vagyok gondolatban a Kazaró-szoros égis meredő sziklafalai közt, a 60 m. mély Dunán; ott vagyok a kis lélekvesztő a zavaros, haragos Dunán; ott vonulok be finnépelyesen finácumfedezet alatt Orsovára; ott tévelygek utat veszítve a Hercules fürdőben a Chorich magaslaton, beesteledve, melegtől eltikkadva; ott zarándokokok szakadó esőben, kukoriczaföldek közt lesüppedve, az aradi vértanuk sírjához.

No de annyira elragad egy más ke lemes benyomás, hogy abban a balga hitben vagyok, mintha ennek olvasása másokat is gyönyörködtetne. Ilyen az ember, örömet keres tel egy kis haszon/alan padot, egy mohos sziklát évek mulva is, ha valami kedves emlék fűzi hozzá...

Pancsováról akarok beszélni valamit, erről a szer-német-magyar lakta városról, hol legtöbb ideiből tartózkodom. A Temes parton terül el, régebben fontos határőrvideki hely, ma is nevezetes határ város. Csinos, tiszta hely, tulnyomólag sárga házaival, a határőrvidek maradványa. A legtöbb házon egy-két kőnyöklő török stílu ablak. Szép négyzetes piaca csupa emeletes házakból; különben legkisebb utcájaja is egyenes, rendez. Legszébb épületei: 2 nagy emeletes kórház, szép kertek közepén, városaház, postáépület. Legmonumentálisabb épülete a török stílu szép nagy új szerb templom, valóságos török mosé, hatalmas kupolájával, külön álló sugar tornyával. A milyen szép távólról: közelről ép oly ronda, czémlent, festés lepatogzva; a pompás épülethez romladozó kőlépcsők vezetnek, bel-seje szük, izléstelen, egyszóval meg van löve az egész! Heksch ur, ki a debreczeni nagy-

és kistemplomot, meg a collégiumot 3 architektanikai monstrumnak nevezi: miértő szemével ebben sem hiszem, hogy sok gyönyörűt meg lehne. Pedig 150,000 ftrba került, valóságos pancsovai „B i k a.“

A Temes parton élénk a város, sok rak-tár, gyár van itt. Itt van egy nagy régi mag-tár, a határőrvidek idejéből, bőterméskor ide rakosgatták szük időkre a felesleget. A Temesben csinosan berendezett fürdő, egy esolnakkomp minden pillanatban ingyen szállít át. Egy másik nagyobb kompon, egy szegény szerb izzad egész nap, havonként 6 ftrtot kap, a miért minden perczen ingyen szállít át embert, szekeret, lovat. A „hajógyári sziget“-re szállít át e komp. Kellemes emlékű rám nézve e sziget, ennek végére szoktam kijárni gyakran, ledültem a zöld fűbe, gyönyörködtem a távoli Duna tükreben, a le s feljáró apró esolnakkokban, a távoli hegyes-dombos szép kék vidékben, a messze kékelő Belgrádban. Emlékezetes is e sziget nagyon, majd a Temesbe fordultam, — mikor kis esolnakkon tértem vissza innen.

Egy szép hely van Pancsovának, a mit tőle igazán még itt is irigyelek. Közvetlen a város végén, a szép népkert (Volksgarten), szerbül már nem tudom a nevet, pedig sokszor elolvastam, meg a figyelemzetést is, hogy a fákat sérteni nem szabad, mely azonban csak szerbül s németül van kiírva. Mikor megkértem valakitől, hogy hát magyarul miért nincs kiírva, az udvarias válasz: „a magyar embert figyelemzetni sem szokás“ — megnyugtató a germanizáción szusszankodó lelket! Nagyon kellemes kert ez. Hosszában egy szép nagy sétaut, közepén egy nagy virág-ágyas rotunda, oldalt sugáralakban gyönyörű árnyas sétautak, előfa-lugasok: alkalmasnál alkalma-

tosabb helyek gerlicze bugásban gyönyörködő szerelmes párok számára. Egyszer volt különösen szép, nem felejttem el soha. Egy kis méntenger volt az egész, száz meg száz apró pohár-lámpáival ékesítve.

Valami kellemes látvány volt! — Tudják is használni e szép kertet a pancsovaik. Mindig sokan járnak benne, vasárnap meg valóságos tömve van, mint pünkösdtör a mi nagy erdőnk. — Mindennap kísértálm ide, itt olvastam át Madach: „Ember tragédiáját.“

Pancsován létem alatt nyílt meg a filauda (selyem fonó gyár) Csinoson berendezett gyár, gőzgep hajtja az egész gépezetet, vizeztol a tisztító edényekbe, melyek élesmosó felele a gubókról lehántja a külső durva kérgét. A belső finom selymet aztán szépen letekergeti, gombolyogba fűzi a gep. Persze nyers selymet gyártanak csak; na de ez is jobb mint semmi. Ötven olasz lány dolgozik itt. Kiváncsan meutem a filaudába, hogy milyen sok olajbarna arczu szépséget fogok látni: leholt nagyon, nem valami bájosak. Hangban adta ki nekik a természet, amit az er kecsékben megvont; olyan harmóniába énekeltek — nem egy-egy solo! — hanem az összes együtt, hogy csupa gyönyörűség volt hallgatni. Még csak a „Kőrösi lány“ melódiáját is danolták olaszul! Ugy látszik nagyon kedvelik ezt a magyar nótát délen; egyszer egy kis szerb lány danolja mellettem szerbül, Belgrádban egy szerb czibalmos kinezta czibalmos szerbül! Így hódít a magyar zene!

Megnéztem a szerb temetőt is. Olyan glédában állanak a sírkövek, akar a katonaság. Egy különös szokást hallottam. A szerbek halottjaik sírjára az eltemetést követő másodnap 6 hét, meg 6 hónap mulva ebédet visznek ki, ráhelyezik a sírra. A temető csész malacza, na

is kifejtendő ellenállást. Legújabb jelentések szerint nagy csapatot küldött a Kairó és Ismaila közt felül fekvő Fel-el-Kebirbe, hol most útegeket is állított fel. Minden intézkedése arra vall egyebként, hogy védelemre kíván szorítkozni.

A hortobágyi sajt.

A debreczeni hortobágyi sajt készítő szövetkezet megkeresésére az általuk bemutatott készítmény a debreczeni casinó helyiségében 1882. augusztus 6-án bíralt alá vétetett. A bíráló bizottság Kiss Sándor elnökölte alatt következő tagokból alakították: Gr. Vay Dániel, Dr. Védördi Viktor, Lombmayer J. F., Markos Péter, Nemes Gábor, dr. Király Ferencz, Szepessy Gusztáv.

Két darab egész és fél téglá alakú és nagysága sajt, egyik természetes, másik sárgás színű bírálat alá vétetvén, a megállapított vélemény következő volt:

1-ör. A formára nézve, az egész és fél téglá alakú sajtok alkalmasnak tartatik; ajánlandó úgy arra mint a sulyra nézve a lehető egyformaság.

2-ör. Színre nézve alkalmasnak és ajánlandónak tartatik a bemutatott világos sárgás színű, s annak mindenkor változatlan megtartása.

3-ör. A consistentiára nézve, — tekintve hogy a készítmény még csak 4-6 hetes — annak a puha sajtok közé sorolható tömörsége megfelelő helyesnek találtatik.

4-er. Izre vonatkozólag, a bemutatott két rendbeli sajt egészen tiszta, kellemes és jóízűnek találtatik, mely tulajdonsága a további éres által még inkább fokozódni fog.

Ennek folytán a bemutatott sajt, általános jó tulajdonságainál fogva képesítve van van arra, hogy a hazai kedvelt legjobb minőségű sajtok közé, méltán sorolassék.

Kelt Debreczenben, 1882. aug. 6.
Jegyzette s kiadta
Szepessy Gusztáv
a bíráló bizottság jegyzője.

V i d é k.

H. Bösörmeny, aug. hó.

Tisztelt szerkesztő ur!

Régóta nem tudósítottam becses lapját imen, pedig azóta sok nevezetes történet városunkban. Bajunk is van sok és sokoldalú. Hogy rendőrségünk — e nálunk még mindig primitív intézmény — nem akar a kor kívánalmához idomulni, régi rendszertelenségeiből felszabadulni, az régi dolog, s hogy más egyéb közelebbi ügyeink kezelésében is nagyok a hiányok, ez is széles ismeretek.

Javítani nehéz nálunk, sem egyik, sem másik irányban nem hathatunk, mert a régi ségeknek vagyunk barátai, a megszokott formákat nem szívesen cseréljük fel újakkal még akkor sem, ha ez utóbbiak jóságáról, celszerűségéről meggyőződünk.

Ez mindenesetre megrögzött baj s ha csak egy földindulás nem ad más irányt dolgunknak, hát bizony így marad meg minden nálunk a régi kerekvágásban, a hol pedig tudjuk, a jó szekér is lassan halad, lassan haladhat.

Társadalmi életünk is olyan egyhangu, mint a vén cigány notája, újjai bár még fürgék, de mert egy hurok rezeg, unalmas a hallgató előtt.

Sokszor megkísérlettük már rajta segíteni, az egyhanguságból a változás felszínére hozni nem sikerült. A megszokás második természetünké vált e téren is. Kedélyes mulatságaink elvesztették eredeti jellegüket, ezek vagy rosszul, vagy éppen nem sikerülnek, pedig a bösörmenyiek társas élete régebben ritkította párját, hét varmegyében nem lehetett

még maga a csósz is szépen meghiznak az elköszítőztek lelki nyugalmáért áldozott eledeleken.

Szerb város Pancsova, tulnyomóan szerbek a czegek. A magyarok is inkább szerbül tanulnak meg, mint németül. A németek külön laknak, a magyarok a szerbek között. A szerb házak tiszták, csinosak, annál csunyasabbak a szerb nők. Festik, pirositják, fehérik magukat erősen. A legszegényebb nő is inkább nem eszik, csak arcfestőre teljen! A boltos megel pirositó árulásból is. A legtöbb nő arc-bőre aztán 20 éves korára oda van, ráncos, csunya nagyon. Dolgotalan, erkölctelen a legnagyobb rész. Dolgozni egy sem akar, szerb cseledt alig akad. Vasárnap szavával láttam a népkertben a sok biborpiros, falfehér arcokat.

Az orvosok szokása is különös. Minden látogatás után elküldi a patientshoz a contót az orvos, ha megbizik fizető képességében, elvár újévig. Akkor beadja a számlát, felszólítva az illetőket tartozásuknak 7 nap alatt kiegyenlítésére, különben perrel tenyegyet; meg is teszi. Az orvos is prókator itt!

Epen jókor voltam Pancsován, élénk volt most, azalatt volt itt a „delmagyarországi tanító egyesület” XVI. nagy gyűlése. Nem tartozik rám, erről referálui, csak egy érdekes dolgot említek fel; jót nevettem rajta. A gyűlés megnyitása után az elnök felhívja az egybegyűlteket, kiáltanak 3 erős éljént a koronás királyra, a magyar kormányra, a főispánra, Pancsova városára. S alig véve lelékezetet egy-egy szuszra kiáltottak 3-3 erős éljént torkuk szakadtából a jó magyar-német urak! Olyan comicus volt rá nézve, ki Debreczenben soha se hallottam ily költőre szedett eljenzést — e taktusba menő lelkesítés. Na de így is jó volt az!

gy mulatni, mint nálunk, messze földeken kellett keresni azt a vendégszerető barátságot, a mely falainkat betöltötte.

A fiatalság egy része mozogni kezd már, műkedvelői előadásra készülnek s csak kitarítás kell, és akkor a kitűzött cél — elénkíteni társadalmi életünket — sikerülni fog.

Az előadásról, mert jótékony célra műkedvelőknek, az anyagi eredményről is később írni fogok.

Jul. hó 31-én érkezett városunkba Romer Floris ur, folyó 1-én Dr. Hampel ur, hogy városunk határában — mely úgy mondják, elég gazdag a régészeti leletekben — ásásokat eszközöljenek.

A nagy pród pusztai halomnak déli oldalára már felasatolt. E részen a csontvázak rendszerint fekvésükben találtaknak. Leletünk tárgya eddig egy pár régi kőedény darab, kőbaltá, kalapács, egy bronz gyűrű, két kőfül-függő, egy könyvek, a melyek még csak ezután lesznek tudományos szempontból szemle tárgyai.

Romer önga többször szemléli meg az ásatás helyét egy napon, s ugyanott a hazai régészet körébe vágó ismereteit szelleműs előadásokkal örökíti meg velünk.

Sokszor és sokan feszült érdeklődéssel kísérjük szavait, gyönyörködünk nagybecsű megjegyzéseiben, tudományos észleleteiben.

Az eredményt az ásások befejezésével közli:

Cassius

A tiszta-eszlári blünyü.

A „P. N.” tudósítójának ismét alkalma nyílt lapjával a tiszta-eszlári ügyben igen érdekes tudósítást közölhetni. Nevezetesen megismert a dáda hulla boncolására vonatkozó azon jegyzőkönyvekkel, a melyekbe a betekintést a vádlottak vedői ismételve kérték.

A kérdés a körül forog, — írja a tudósító, — hogy vajon a kifogott hulla az eltűnt Solymosi Eszter hullája-e, vagy sem, mert ennek kétségen kívüli konstataciójától függ Solymossy Eszternek a tenforgó gyanuok szerinti meggyilkoltatása és a különféle egybevágó jelentések szerint állhannak tekinthető idegen hulla által elkövetni szándékolt bűnpalástolás közötti okozatos egybefüggésnek bírói megállapítása.

Említve volt, hogy a hullát szállított tutajosok vállomása igazolta, miként a Dadán kifogott hulla Zemplén vidékéről szállított le a Tiszán s hogy Solymosi Eszter ruháit e hullára Eszláron adták, vagyis hogy ezek szerint a cél az volt, hogy az idegen hulla Solymosi Eszter ruháiba öltöztetve, Solymosi Eszter hullájának ismeretsek, mi által — mert e hullán külső sértés nyomai nem mutatkoztak — az egy tanu által bizonyított kémszets által eszközöltnek mondott gyilkosság gyanuja minden alapját elvesztette volna.

A vizsgáló bíróság ily körülmények között, nehogy a ruha bárkit is tévedésbe ejtessen — mi hogy a hullacsempészet és a hullafelöltöttes czélja volt, a fenforgó jelenségek folyán valószínűnek látszott — szükségesnek tartotta a kifogott hullát levetkeztetni s azt a hullaszemle után ruha nélkül tenni ki agnoszkálás czéljából Tiszta-Dadán. Az itt felvett szemlejegyzőkönyv szerint a hullán, melynek ruhái egy félreestő helyre becsomagolva eltették, legelőször az orvosi külső szemle eszközöltetett.

A jegyzőkönyv mindenekelőtt a hulla mérését adja elő s konstataja, hogy a test fel puffadást egyáltalában nem mutatott, a derék és a mellkas alatti lágy részek természetes állapotukban voltak s különösen a derék karcsúsága konstataciótaltatott nagy mérvű lesoványodás mellett, mely az egész testre kiterjedt. Külerószaknak semmi nyoma nem mutatkozott a testen, csupán a jobb kézcsuklón volt a bőrelhorzsolva, úgy hogy a hus kilátzott s a derék

Hát még az írók-művészek fogadtatására, akkor csináltak csak előkészületeket! kiakar tak tenni magokért, de meglátszott, hogy nem sokszor volt részük ily ünnepek látogatásában; össze-vissza ment minden. Összeszedték minden nemzeti lobogót, a mi csak találhat Pancsován, kidugdosták, állítottak 3 diadalkaput, rendeztek 5 ftos pezsgős banquettet, melyet azonban elmosott az eső, s a champagner a jégközt maradt. 200 tagu küldöttség ment Zimonyba, dictióztak itt, Pancsován megint 2 hoszszu dictio alatt kellett levett kalappal izzadni nagy plaidjében Pulszkinak Egész nap huzta a 60 tagu katonai banda a sok német walczer, a nagy Duna csak úgy reszketett bele. 700 kilométernyi utat kellett tennem, hogy meghalljam a meg soha nem hallott „Gott erhalte“-t. Különbben az igazság érdekében kijelentem, ráhuztak egyszer a Rákóczi indulót is. Alig ismerem rá, az igaz!

Különbben bár czilinderben járnak, jó magyarok ezek a pancsovai németek. Először tiltakoztak a Schulverein ellen; van a debreczeni dalárünneplyre nem készülő magyar dalárdájok is. Olyan nagy magyarok, hogy mindent nemzeti színre festenek; még csak egy utca szegleten álló díszes tűzvérszóló védő szent szobor is három színre festett. Nadrága piros, kalapja fehér, überziehere zöld!..

Ilyen nagy magyar város az a Pancsova. Az ott töltött kedves perczekert azt kívánom: legyen a jövőben még magyarabb!

Némethy Károly.

rekon a bőre melyen bevágódó kötésnek nyomai voltak észrevehetőek.

A szemlejegyzőkönyv továbbá konstataja, hogy a hulla egész hátulso része, a tarkó, a hát ennek különösen legalsó részei, továbbá a végtagok hátulja kiterjedt hullafoltokkal volt ellepve, míg a mell az utolsó előtti bordától fel egész az állig sajátságos s első pillanatra nem hullafoltnak feltűnő világoskék beszűremlést mutatott. Ehhez járul, hogy a koponyabőr, a szemöldök bőre, valamint a test egyéb részei a mutatózó nyomok szerint ott volt hajzattól meg voltak fosztva. — Ezen külső szemlelől az orvosi vélemény azon következtetést vonja ki, mely, mint később látni fogjuk, a bonczjegyzőkönyv adatai által is támogatatik, hogy a kifogott hulla nem vízbeülés folytán fosztott meg az élettől, minthogy a vízbeülés által előidézet halál a test általános felpuffadásával jár. Azon körülményből, hogy a hullának csak hátulso részein mutatkoznak hullafoltok, az orvosi vélemény azon következtetésre jut, hogy a kifogott hulla a bekövetkezett halál után 3-4 óráig hátraa fektetve, tehát népies szóval élve, kiterítve volt s így már mint hulla került a vízbe, a hol a test, állapota után ítélve, legfőkébb nehány napig lehetett. A kézcsuklón és a derekon levő horzsolás és illetőleg bevágás arra engedtek következtetni, hogy a hulla a vízben valamihez és valamivel megkötötetett.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a kifogott hulla, midőn Dadán kitétetett, meztelen lévén, egész vállig ponyvával betakarított, fejére, hogy a kopaszág ne tegye az arcot felismerhetlenné, fehér kendő illesztetett s hogy az agnoszkálásra előhívottak az arcot jobban láthassák, az áll alá egy gyékényguzs nyomatot, mely az egész arcot jobban felfelé szorította. Hogy mennyire elterjedt már akkor azon hit, különösen a nép között, hogy Solymosi Eszternek torkát elvágták, mutatja azon körülmény, mely a tömeges agnoszkálások alkalmával felmerülő egyes véleménynyilvánítások értékét eléggé kitünteti, hogy néhány földmives félig-meddig Eszter hullájának tartotta az agnoszkálás végett nekik megmutatott hullát. De jellemző, hogy nem is a hulla arcát, hanem az áll alatt levő guzt nézték, bizonyára azt hívén, hogy azzal van a torokvágás eltakarva.

Midőn a vizsgáló bizottság e feltűnő jelenséget észrevette, azonnal eltávolította a hulla álla alatti guzt, s csak ekkor néztek meg az illetők tüzetesen a hulla arcát és természet, mire azon meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy az nem Solymosi Eszter hullája, a mi különben a bonczjegyzőkönyv alábbi tartalma szerint objektív bizonyítékok által is minden kétséget kizárólag konstatació van. De, miat említém, Solymosiné az első tekintetre habozás nélkül kijelentette, s hogy a hulla elé vezettek, ugyanoly határozottsággal mondta: ez nem az én lányom, ez egészen más, még az alkata is más forma; akárki mondja, ez nem az én lányom. Solymosiné ugyanis azt hitte, hogy a bíróság tagjai azon meggyőződésben vannak, hogy a hulla Eszter hullája.

Ezek azok lényegükben, a mik a hullaszemlelől felvett orvosi és az azt kiegészítő bírósági jegyzőkönyvben foglaltatok.

A Tiszta-Eszláron felvett boncolási jegyzőkönyv még érdekesebb faktumokat konstata. A hullaszemle okmányainak tartalmánál a bonczjegyzőkönyv kétségen kívül megállapítja, hogy a hulla gyomorában és beleiben ételmaradványok és emésztések semmi nyoma sem volt feltalálható, s bizonyos hogy a hulla szervezetebe a halál közvetlenül megelőző egy két napon at semmiféle étel nem jutott. A boncolás továbbá a tüdőben genyenel teit gumókóros üregek és még el nem mállott gumókat, továbbá nagymérvű szivtultengést, óriási gyomorhurutot konstata. Ezen tények teljesen érthetővé teszik azon körülményt, hogy a boncolás a gyomorban és a belekben nemcsak hogy ételmaradványt nem, de még folyadékot sem talált, sőt a vérnek is majdnem teljes hiánya észleltetett: mindezen tünetek kétségbevonhatlanul a tüdővést és annak mellék- és konzekutív bajait mutattak azon oknak, mely a halál előidézte. Minthogy e körülmények az utolsó napokban a nagymérvű gyomorhurut folytán az éves és emésztés lehetetlenségé válik és a vér piros testecskéi teljesen konzumáltaknak, mit a sorvadás szó is jelent: nagyon természetesnek tűnik fel az ételmaradványok és a vér hiánya. Az orvosi vélemény ezek alapján teljes határozottsággal kimondja, hogy a hulla természetes halállal és pedig tüdővész folytán halt el és hogy a halál a hulla kifogatását legelőbb tizenegy nappal megelőzőleg állhatott be, míg Solymosi Eszter tudvalevőleg az állhulla kifogatását hetven-nyolcz nappal megelőzőleg tört el. Hogy tehát a Dadán kifogott hulla Solymosi Eszter hullája semmiképen nem lehetett, azt ezen objektív bizonyítékok kétségkivülé teszik.

De vannak a felsőrlatokon kívül erre a bonczjegyzőkönyvben egyéb bizonyítékok is, melyek itt fel nem hozhatók. A kifogott hulla legalább is 22-23 éves lehetett, míg Solymosi Eszter csak tizenegy éves volt: e mellett a kifogott hullán az éveken at üzletszerűleg elvezett gyönyörök kétségtelen jelei mutatkoztak. De mint említém, a hulla az agnoszkálás alkalmával állig betakarva volt s csak a legközelebbi hozzátartozók tekinthették meg az egész alakot. Tiszta-Dadán, épen az agnoszkálás idejében óriási nép csődült össze, főleg, miut mondják, azért, mert a közelben két ortodox családnál ekkor menyegző volt.

A jegyzőkönyv továbbá kiemeli a fűzés nyomait a derekon, a sima, repedés nélküli, vékony talpbórt, míg Eszter rendszerint mezítaláb járt, továbbá a rendkívül puha picziny hegyesre vágott körmű kezeket. Az ezen bon-

colás alkalmával felvett vizsgálóbírosági jegyzőkönyv pedig magában foglalja azon harminczhat eszlári tanu vallomását, kik egyhangulag azt állítják, hogy a hulla Solymosi Eszter nem lehet, már a külső alkat után ítélve sem. Sokan még a hulla száját is megmutattatták maguknak, melyben a rendetlen felső fogisor, vagy hosszu elül egymásra nőtt fogakkal számosakat annak felemelésére indított, hogy az eltűnt kis lánykának szabályos, apró, rendes egymás mellett álló fogai voltak. Még csak az áll-hullán volt ruhákra nézve kell megjegyeznem, hogy azokat úgy az anya, ki rögtön az abból a szövetből a saját szoknyáján levő foltra mntatott, mint a hozzátartozók és ismerősök Solymosi Eszter ruháinak ismertek fel. E ruhák még most is oly óriási hullabúzt terjesztenek, hogy dr. Trajtlér kénytelen azokat hetenkint mosással behinteni, hogy a szobában maradni lehessen, hol el vannak téve Kétségtelen, hogy e hullabúzt csak Solymosi Eszternek igazi, már rothadásnak induló hullájától származhatott, mert az áll-hulla még nem indult oly fokú terjedésnek, hogy ily tartós és ily mérvű hullabúzt vehette volna be magát atól a ruhákba. De e mellett a ruhában, különösen az ingvallásban és a kendőn, hullarothadási anyagok beszívódva konstataciótattak, a mi az áll-hullától épen nem származhatott.

Napi hírek.

Debreczen város monographiájának nyomtatása a városi nyomdában beveződött és a nagybecsű könyv, melynek nyomdai kiállítása is oly fényes, hogy valóban büszke lehet reá a városi nyomda s annak derek vezetője Frits ur, most már a könyvkötő kezei közt van, úgy hogy nehány nap múlva megjelenését várhatjuk.

Sajtkóstolás volt tegnap a kaszinóban. A hortobágyi sajt készítő szövetkezet mutat ta be saját gyártmányu sajtait, melyek általános tettszére és dícséretre találtak. Ezek első próbái s kitűnően sikerült próbái a szövetkezetnek, mely csak az idén jött létre, de tartósságra bizton számíthat. Szakértőkből bíráló bizottság állítottat össze, melynek jegyzőkönyvbe foglalt íteletét, lapunknak egy másik helyén közöljük. Ez ítelet a legkedvezőbb, a minthogy nem is lehetett más. Mindenki, a ki e sajtot megízlelte, elismeri, hogy a hortobágyi sajt rövid idő múlva a híres klencözival fog vetekedni. — Mai naptól kezdve már kapható a hortobágyi sajt, úgy nagyban mint kicsinyben, Gaszner Károly fu-szerkeszkedésében.

Debreczeni Emlék” czimvel ifj. Csáthy Károly kiadásában Debreczen város nevezetességeinek könyvátat rajza jelent meg. Ára 50 kr. A rajzokat, azt mondják, egy egyszerű iparos készítette.

Hogy Debreczenben kolera eset fordult volna, elő írta szombaton az „Egyet és a” A hír nem tudjuk mily uton kerülhetett a nevezett lapba, de biztos információj alapján írhatjuk, hogy abból egy szó sem igaz. Kolerikus eset az idén városunkban nem fordult elő, sőt a főorvos a tegnapielőtti városi közigazg. bizottság ülésén jelentette, hogy a közegészségi viszonyok városunkban sohasem voltak kedvezőbbek, mint most, úgy hogy még a szokásos hideglelés betegség is egészen elmaradt.

Nem lesz katonazenekar az országos dalárünneplyén. Edelsheim-Gyulay orsz. főhadparancsnok, legnagyobb sajnálatának kifejezése mellett tudatta a nála járt küldöttség tagjaival, kik tudvalevőleg egy zenekarnak az ünneplyre leendő átengedését kérték, hogy távirati kérdézködéseire azt a feleletet nyerte, miszerint a vidéken állomásozó zenekarok az ünneply idejére le vannak foglaltva, eltekintve attól, hogy a zenekarok 18-án, azonkivül a király születésnapja alkalmából is el lesznek foglaltva. Ez értesítés folytán a bizottság elhatározta, hogy fővárosi zeneekéből egy 30 tagu zenekart szervez.

Lövézet. 1882. aug. 6-án tartott lövézet eredménye. Díjat nyertek: szeglévessel Nagy Dániel százados 1 drb 10 frankos aranyat, legjobb mely lövéssel Veszer István 1 drb 2 fros tallert, leg öbbs körlövessel Fodor József 1 drb 1 fros tallert.

A dalárünnepület központi bizottsága által a magyarországi közlekedési vállalatoktól kért vasuti kedvezményt eddig, az alföld-fumei vasut kivételével, az összes vasuti és gőz házjási társulatok megadták.

Kleberg állatsereglete rövid ideig marad már városunkban, annál fogva nem mulasztathatjuk el olvasóinknak figyelmébe ajánlani, hogy ne mulasszák el annak megtekintését, mert ritkán láthatni a fővárosokban is annál inkább nálunk ily nagy állatseregletet. Sok oly ritka állat látható ez állatseregletben, a melyen nincs a budapesti állatkertben, sőt még a schönbrunni cs. k. állatkertben sincs. Így p. a cebra, a vízi ló (hyppopotamus), a guu, a tapir, két láma stb. Gyönyörű példányok a két királytigris, melyek villogó szemekkel vadul tekintgetnek ki vasketreczkéből, az orrszaru (rhinoceros) idomtalan alakjával s petyhüdt bőrével, mely mint a hálókabát, ránczokat vetve lötyög rajta, aztán a két oroszlyan család. Egyik ketreczben még alig pár hónapos apró oroszlyanok játszadoznak mint a kis maskák anyjok körül, a másokban már felnöttek vannak szinten anyjukkal. Ezeket boton at és arbronscon keresztül ugraltatja az állatszeli-dítő. Kleberg k. a. viszont a hiénák és medvék közé lép be s azokat ugratja. Egy bá-

rányt is be vízre egyike sem mer vány még a betan az óriás állat min leányok. Az áll

A nagyvá pezde igazgatóság kik az 1882/3-ik t radi m. k. orsz. b radi m. k. orsz. b kir. vallás és köz czimzett, kereszle bizonyítványnyal augusztos hó 20-ig váradon, 1882. au Károly.

Az új ezi l-éu forgalomba k egyharmaddal nag soknál és hasonlók alakokkal s jelvény ezrek pontos pokban fog a két megjeleuni.

A magyar baton tartották els dapesten. — A r noki megnyitó uta fel jelentését, mel említiük ki: gVan pártoló tagja. A az egyesület bevéti ből folyt be; a ki tár megvizsgálásár ki. Hosszas vitára vajjon az elemi i mazztasok-e a ko Záh szóltott előszó ki a közgyűlés, a elemi tornatánit mert az ebből elé ban a következet v i t a u t a n me Azon kérdésre, ki iskolákból a korlár mel felelt. Azon k 6-ik elemi osztály Végül a választást eredményvel. Ein Böklerberg Ernő, t tárnok Keresztési

A 16-ik h szai ma indultak e megtartandó ezrec részvétel czéljából.

Városunk len kiállító Baum kiállításon.

A helyben logezred — az új tében felszlik s a már megkapta a tember 9 kére felzászlóalj Nyiregyhás szept. 12. lesz.

A balkány járt szolgáját, mert ben kaszját eltör val kegyerlenül ö rülő több csapat nek elétehez kevés

Hó július hogy a „Florence burgból, Havreba 24-én reggeli 10 ó góra hóvizart lej czig tartott.

A trónörö örökös huynadmeg nyor előkészületek tisztség. Utak kése emelése, a F rendezése, az udva gatása képezte főg ispánnak. Orallya- terep távol esik. M szekert vezet, h eredeti tanygát 5 hegymászó lovakon vadászáráság. — Innen a Zenoga t tenni a társaságnal hessen. A trónörö vitétt fel, azonl gróf is készítettet noga-tóban temérde konyhára igen szép kötségekből nagy r tette be a házizad Jósika Samu báró dozásával. Az eszéne hehezíti.

Hogy lehet Ezt könnyen megta zó igaz történetből szép kabátra akart ben ismert fukars szive, hogy annak Hanem hát segített bótót finom posztó elegáns szabással kivánta — 60 frért hozta a kivánt kab mintha csak rábúto fogásokat emelt s Egy hét múlva ide hoz és sürgősen ké tot, elegáns szabás A szabó sajnálkozot ban nem rendelkezi bátyja kék selyem torgatta az orrát, mutassa meg neki den kifogást emelt, zóskódott A szabó 60 ftert készitette, s most kész odaad ballani sem akart i

rányt is be visznek közéjük, de a fenevadak egyike sem mer hozzá nyulni. Érdekes látvány még a betanított elefánt produkciója is, vány állat mint engedelmeskedik a gyöngye az óriás állat mint engedelmeskedik a gyöngye az óriás állat mint engedelmeskedik a gyöngye...

A nagyváradi m. kir. orsz. bába-képező igazgatósága, figyelemzteni mindazokat, kik az 1882/3-ik téli tanfolyamra, a nagyváradi m. kir. orsz. bába-képező igazgatósága, figyelemzteni mindazokat, kik az 1882/3-ik téli tanfolyamra...

Az új ezres bankók. A szeptember 1-én forgalomba kerülő új ezres bankjegyek egyhármaddal nagyobbak lesznek az új századoknál és hasonlóképpen kék alapon, új csinos alakokkal s jelvényekkel lesznek ellátva. Az új ezresek pontos leírása a legközelebbi napokban fog a két állam hivatalos lapjaiban megjelenni.

A magyarországi tornatanítók szombatán tartott első rendes közgyűlések Budapesten. A nagy tetszéssel fogadott előző megválasztott Kuretska titkár olvasta fel jelentését, melyből a következő adatokat említi: Van az egyletnek 30 rendes 3 pártoló tagja. A pénztárnok jelentése szerint az egyesület bevétele 62 frt volt, ez tagdíjakból folyt be; a kiadása 50 frt 3 kr. A pénztár megvizsgálására 3 tagú bizottság küldetett ki. Hosszas vitára adott alkalmat azon kérdés, vajon az elemi iskola tornatanításban alkalmazassék-e a korlát? Miut szakszabó dr. Záh szövegét először s ajánlotta, hogy mondja ki a közgyűlés, hogy a korlát alkalmazását az elemi tornatanításban nem tartja helyesnek, mert az ebből elérhető haszon nem áll arányban a következő veszélyekkel. — Hosszú vita után megejtett a szavazás, — Azon kérdésre, kiirandó-e föltétlenül az elemi iskolából a korlát használatát? a többség nemmel felelt. Azon kérdésre pedig, hogy az 5 és 6-ik elemi osztályban alkalmazandó-e? igenmel. Végül a választást ejtették meg a következő eredményre. Előnk: Matolay Elek, alelnök Bokelberg Ernő, titkár Kuretska István, pénztárnok Keresztesi Sándor.

A 16-ik huszárezred itt levő szakaszai ma indultak el városunkból a Derecsken megtartandó ezred — gyakorlatokban való részvétel czéljából.

Városunkból a debreczeni ipart egyetlen kiállítás. Baum Miksa képviseli a trieszti kiállításon.

A helyben állomásozó tartalék gyalogezred — az új ezred alakítások következtében feloszlik s az 5-dik zászlóalj tisztikara már megkapta a parancsot lakásaiért szeptember 9 kére felmondani. — Hihetőleg ez a zászlóalj Nyiregyháza felé átvonul. Az indulás szept. 12. lesz.

A balkányi határban egy kerülő saját szolgáját, mert ez véletlenül kaszálás közben kaszáját eltörte, a kasza egyik darabjával kegyetlenül összevagdalta. A gyilkos kerülő több csapást intézett a földözta fejére, ki nek életéhez kevés a remény.

Hó júliusban. Angol lapok jelentik, hogy a „Florence“ nevű angol gőzöst Hamburgból, Havreba való visszatértekor július 24-én reggeli 10 órakor Dungenestől delnyugra hóvizatart lepte meg, mely, vagy 10 perczig tartott.

A trónörökös pár Erdélyben. A trónörökös hunyadmezei vadászata hónapok óta nagy előkészületeket tett a hunyadmezei tisztég. Utak készítése, hidak javítása, töltesek emelése, a Kendeffy-féle udvar lehető rendezése, az udvar és kerthelyiségek tisztogatása képezte főgondját Barcsay Kálmán alispánnak. Orallya-Boldogfalvától a vadászati terep távol esik. Malomvizig (2 óra járás) jó szekérut vezet, honnan a Gura-Zlaty nevű eredeti tanyáig 5 óra hosszú utat csak jó hegymászó lovakon tehetett meg az udvari vadásztársaság. — Itt volt a pihenés. — Innen a Zenoga tóig még 4 órai utat kellett tenni a társaságnak, hogy a vadásztanyára érhesse. A trónörökös két szép vadász-sátrat vitetett fel, azonkívül egy pár sátrat Teleki gróf is készítettet a társaság részére a Zenoga-tóban temérdek pisztráng van. Az udvari konyhára igen szép példányokat halásznak. A községekben nagy majorság-kezelést szerzettett be a házigazda a vadászat alkalmára. Jósika Samu báró van megbízva a terep gondozásával. Az esőzés a vadászatot nagyon meghiúsította.

Hogy lehet olcsó kabátra szert tenni? Ezt könnyen megtanulhatják akarki a következő igaz történetből: S. N. gazdag földbirtokos szép kabátra akart szert tenni, de széles körben ismert fukarságánál fogva, nem volt rá szive, hogy annak illő árát meg is fizesse. Hanem hát segített magán. Megrendelte a kabátot finom posztóból, kék selyem bélessel, elegáns szabással szóval úgy, ahogy a szive kívánta — 60 frért. Mikor aztán a szabó haza hozta a kívánt kabátot, noha az úgy illett neki mintha csak ráütötték volna, mindenféle kifogásokat emelt s visszadobta azt a szabónak. Egy hét múlva idegen ur lépett be a szabóhoz és sürögősen kért egy finom posztó kabátot, elegáns szabással és vörös selyem bélessel. A szabó sajnálkozott, hogy ilyenell e pillanatban nem rendelkezik, hanem van neki egy kabátja kék selyem bélessel. Az idegen ur finomgatta az orrát, de végre is kérte, hogy mutassa meg neki a kék selymeset. Sok minden kifogást emelt, aztán az ár után kérdészködött. A szabó elmondta, hogy eredetileg 60 frért készítette, hanem a nyakában maradt s most kész odaadni 50 frért. Az idegen ur hallani sem akart ily magas árat s 38 frtra

nyomta le a kabátvételt. Az idegen ur kifizette a pénzt s eltávozott a kabáttal. Másnap a szabó épen üzletébe tartott, mikor S. N. jött vele szembe, a kék béles kabáttal. Az az idegen ur ugyanis az ő sógora volt s azzal vétette meg magának a 60 frtos kabátot 38 forintért.

A nap, mint gyújtogató. Páris lapokban olvassuk: Sajátságos okból keletkezett tegnap tűz az Avenue de l'Opera. Egy üzlet görüggönyei és az első emelet ablakfüggönyei meggyuladtak és pedig a görüggönyökön vagy 40 helyen egyszerre támadt a tűz. A gyorsan elősietett tűzoltók elnyomták a tüzet s a megejtett vizsgálatból kintnt, hogy egy a szomszédban lakó fenékpész a terrasseon különböző gépezeteket tart, melyeknek metszet kószóruült üvegei összegyűjtötték a napsugarakat és így előidézték a tüzet.

Rosz tréfa. Párisban történt. Két fiatal, kik a legjobb családokhoz tartoztak, f. hó 1-én együtt ment el az uszodába. Az egyik, ki igen jó uszó, kigunyolta barátját, a ki kötélnélkül még mindig nem mert a vízbe bocsátkozni. „Nincs bátorságod! — kiálta reá, — pedig már tudsz uszni!” — E szavak után befutott a kabinba, kihozott egy kést és kettévágta a kötelet, mely barátját tartotta. Ez mindjárt aláukott, mint az ólom. A szerencsétlen tréfa elkövetője azonnal utána ugrott de midőn utótréte barátját, az torkon ragadta s noha valamennyi uszóemester a vízbe ugrott utánuk, a két szerencsétlen fiatal embert már csak mint hullát hozhatták felszínre.

Stefania főhercegnő és a széky asszony.

Stefania főhercegnő aug. 1-én a Boldogfalvához nagyon közel fekvő Bajcsd felé tett gyalogsétát, közvetlen környezetével. A kalauz tisztét Puj Zsigmond járási szolgabíró teljesíté, ki nagyon jól ismeri a vidéket és mindenütt a főhercegnő előtt haladva, szemelte ki a megálapodásra érdemesabb pontokat. A szolgabíró igen ügyesen és elismerésre méltóan cicerónészkodott; mindazonáltal két körülmény még is nehezítette kisse feladatát. Egyik az, hogy a gondviselés a szolgabíró urat jókora testalkattal adotta meg és a séta, meg a nap heve, csakhamar meg sulyosabbá tevék lábainak amugy sem kicsinyelhető terhet, a másik körülmény pedig az volt, hogy az elének kedélyű főhercegnő többnyire gyors léptekkel haladt a szolgabíró után.

Igy történt, hogy ő fensége, — ki az idő egy részét halászással és rajzálással is tölté, — a mint a szép vidék egy kies völgye felé indult, — egyszer csak nem látta a kalauzt maga előtt. Megállt és visszatekintett: a szolgabíró ur bizonyos távolságban, ugyancsak törölgette a homlokát. A főhercegnőnek jó szíve van; pihenést rendelt és kifejezte abbeli óhaját, hogy egy nagy csardába szerelne betérni. — Epen közelben volt egy utszeli loresma és a társaság odaindult. A csaplárosné, egy derek széky asszony, a mint meglátta előkelő vendégeit, meglepetve kérde a szolgabírótól. „Mertóságos uram, ugy-e ez a királyfiné?” — „Az az, csak legyen csendesen!” volt a halk hangon adott válasz.

A csitítás azonban hiábavaló volt; az asszony odalépett ő fenségéhez és egész szeretettel mondá: „Már, édes lelkem, engedjen meg, hogy ilyen mindennapias gunyában vagyok. Ha tudtam volna, hogy betér hozzám, bizony fölvettem volna az új ruhámat!” — Stefania főherceggasszony nyájás mosolylyal viszonozá az egyszerű asszony üdvözlését. A társaság aztán visszatért Boldogfalvára.

Közgazdaság.

A homok phyloxera-mentesítő hatása.*)

Franciaországban szerzett tapasztalatok bizonyítják hogy a phyloxera, mely a szőlőt a legkülönbözőbb talajnemekben megtámadja s elpusztítja, egyedül csak a laza homoktalajnál tesz kivételt, és hogy a kellő fokú laza, omlékony fizikai szerkezettel bíró homokba ültetett szőlők az általános romlásnak közepette is mindenütt epek és sertetlenek maradnak.

A homoktalajnak ez a phyloxera-mentesítő hatása eddig minden oldalról úgy az elmélet, mint a gyakorlat embere részéről elismertetett s a homoki szőlők művelését, mint legelőcsőbb és legbiztosabb óv-eljárást a phyloxera ellen, eddig valamennyi phyloxera congressus melegen ajánlotta.

Ezeket tekintetbe véve, könnyen belátható, hogy a kérdés reánk nézve is a legnagyobb fontosságú bir, és hogy azok a nagy futóhomok területek, melyek a magyar Alföld rónáin eddig jó részben parlagon hevernek, még nagy jövőnek nézhetnek elébe.

A legelső és legfontosabb kérdés az, hogy vajjon a mi futóhomok-talajunk is képes-e szőlőt a phyloxera támadásaitól megóvni?

Erre nézve már eddig is oly biztos és meggyőző adatokkal rendelkezünk, hogy e kérdésre határozottan igen választ lehet adni. Általában el van ismervé, hogy a homoktalaj phyloxera-mentesítő hatása nem annak chemiai összetételében, hanem csupán fizikai alkotásában, illetőleg laza szerkezetében rejlik, és hogy mihelyt a talaj kötöttebb vá-

*) Ezen közérdekű czikket dr. Horváth Géza, az országos phyloxera-kísérleti állomás főnökének a földművelési miniszterhez intézett kimerítő és tanulságos jelentéséből vesszük át.

lik, a phyloxera is azonnal képes benne megélni. A homok-talajnak mindig legalább 75% tiszta quarczhomokot kell tartalmaznia, hogy a szőlő immunitását biztosíthassa. Már pedig tudva van, hogy a magyar Alföld homoktalajma e százalékot meghaladja, sőt gyakran jóval felülmulja, a mennyiben ásványtanilag tulnyomó részben apró quarcz szemekből áll, a melyek közé csak csekélyebb mennyiségben vannak földpát, calcit dolomit stb. szemek keverve.

De nemcsak összetétel és szerkezet dolgában egyezik meg a mi futóhomokunk a dél-franciaországi phyloxera-mentes homoktalajjal, hanem abban is, hogy benne a vészes rovar csakugyan szintén nem képes megélni és szaporodni.

Erre mutat már maga az a körülmény is, hogy noha a phyloxera-vesz hazánk különböző vidékein a legkülönbözőbb talajjal bíró szőlőkben felfedeztetett, a laza homoktalajú szőlőkben még mai napig sem sikerült annál sehol még csak nyomára sem akadni. Pedig ezek a homoki szőlők szintén ép úgy ki voltak téve a külföldről importált szőlőveszők által való fertőzés lehetőségének, mint a többi szőlők. Sőt még oly helyen is, a hol a fertőzés kikerülhetetlennek látszott, a homoktalaj még ott is megóvta a szőlőt a kárteknő rovar coloniáitól. Ily eset fordul elő a farkasdi kísérleti telep környékén. A kísérleti telep maga ugyanis agyagtalajjal bír és körülbelül 10 év óta van inficiálva. A környéken levő homoktalajú szőlők, melyek közül a legközelebbiek alig 1 kilométernyi távolságra fekszenek, mindamellett még mai napig is teljesen epek és sertetlenek s bennük a leggondosabb kutatással sem lehet egyetlen egy phyloxerát sem találni.

Azonban mindez csak közvetett bizonyítékok képez. Azért a kellő lazasággal bíró homok phyloxera ellenes hatására nézve kísérleti uton is igyekeztünk magunknak közvetlen meggyőződést szerezni. E czélból a farkasdi kísérleti telepen augusztus 4-én négy darab gyökeres szőlőveszőt, melyeknek gyökerei phyloxeraival és annak petéivel a szó teljes értelmében el voltak leve, tiszta futóhomokba töltött faládákba ültettünk át. Mind a négy vesző jól megfogamzott és az országos phyloxera-bizottságnak a telepre tett kiürülése alkalmával augusztus 22-én kivetevén, a bizottság tagjai által gondosan megvizsgáltattak. A vizsgálat azt a meglepő eredményt szolgáltatá, hogy a veszedelmes rovarok mind a négy vesző gyökereiről elpusztultak és csak a legszorgosabb keresés után lehetett az egyik vesző gyökerein, két gyökerein elágazásában meghuzódva, egy még egészen fiatal phyloxera-példányt felfedezni.

Ez az egy még fennmaradt példány bizonyára egy időközben rakott petéből kelt ki és nemokara többi társaihoz hasonlóan szintén rövid idő alatt elpusztult volna. A pete ugyanis, mint olyan, nem meg féltre a homokban sem, hanem tovább is életképes marad és csak a később belőle előbuvó rovar éri a megsemmisülést.

Ebből a kísérletből tehát világosan kitűnik, hogy a futóhomokba ültetett phyloxera szőlők már 18 nap múlva képesek minden további kezelés nélkül a gyökereiken elősködő rovarok ezreitől megszabadulni, és hogy a kellő laza szerkezettel bíró futóhomok csakugyan phyloxera-mentesítő hatással bír.

Helyen valónak találom itt megjegyezni, hogy a mennyiben a homoktalaj csak addig tartja meg phyloxera-ellenes tulajdonságát, a míg annak laza omlékony fizikai szerkezete meg nem változik, — gondosan óvakodni kell mindentől, a mi a talajnak eme fizikai szerkezetét megváltoztathatná. Azért a phyloxera vesztől fenyegetett homoki szőlők művelésénél nem szabad nagyobb mennyiségű szerves istálló trágyát használni, hanem inkább ásványi műtrágyát. Az ásványi trágyát kellő óvatosság mellett esetleg csekélyebb mennyiségű tő köletesen jól megérett szerves trágyával is lehet pótolni.

SERTÉSÜZLET.

Az első magy. sertésüzlet és kölcsönelőlegelő rész (ársulat jelentése.)

Budapest-Kőbánya, aug. 5.

Miután nagyobb mennyiségben hajtottak fel sertéseket a piacra; a hét kezdetén lanyhabb volt a forgalom s az árak estek, de mert később kiviteli szükségletre élénkebb kereslet állott be, az üzletbe elevenebb hangulat jött és az árak gyorsan emelkedtek. A hét végével a jegyzett áraknál magasabban kellett vásárolni.

Heti átlag árak: magyar faju 260—300 klg. nehéz 59—60 kr. 180—220 klg. nehéz 58 1/2—59 1/2 kr. öreg 300 klg. felüli 58 kr. vidéki sertés 57—58 kr. Transzitóra: szerbiai 55—61 kr. romániai 58 1/2—61 kron vásároltolt kilogrammonként netto súlyban. Tüskés disznó nem volt a piacon.

Eleségárak: tengeri 7.80—, árpa 7.90.

Helybeli állomány: jul. 28-án maradt 89,975 db.

Ehez felhajtattott:

Az Alföldről hizott	3450	„
„ makkos	12	„
Erdélyből	—	„
Szerbiából	581	„
Romániából	1303	„
Szerémségi	—	„
A magyar államvasuton hizott	2846	„
„ makkos	—	„
A vidékről	—	„
A budai vámonknál	—	„
Hajón (szerémi)	—	„
Összes állomány	8192 db.	

Elhajtattott:

Felső-Magyarországba	351 db.
Bécsbe	2143 „
Csehországba	727 db.
Bodenbachon át	2051 „
Ruttkán	389 „
Dél-Németországba	— „
Budapesti fogyasztásra	2358 „
Kütelkekre	100 „
A budai vámonknál	— „
Kőbányai szalonatermelők	— „
A m. államvaspályán	268 „
Összes elhajtás	8567 db.
Felhajtattott	95,672 „
Elhajtattott	5697 „
Maradt	89,600 „
A részvénytársaságokban volt	16,910 „
Az egészségügyi és tranzitószállásokban maradt jul. 21-én	5630 „
Ehez felhajtattott szerb sertés	581 „
„ román sertés	1303 „
Összesen	7514 db.
Elhajtattott pedig	2326 „
Marad állomány	5188 db.

és pedig 1778 drb szerbiai és 3410 drb romániai; az egészségügyi szemlénel január 1-től a mai napig 1422 drb sertés a fogyasztástól elvonatott és technikai célokra hasznaltott fel.

Bécsi vásár, aug. 1-én. Felhajtattott 3290 drb sertés, melyek közt 999 drb orsz. lengyel volt. — Az üzlet lanyha volt, az árak estek, fizettek nehéz áru, 52—54 frt, középnehézségű 45—51 frt. Malaczkok és orsz. lengyel 38—46 frt 100 klg. elősúly szerint.

Drezdai vásár, aug. 1-én a piacon 483 drb vidéki és 67 drb magyar sertés volt. az előbbieket ára 61, utóbbiaké 60 pfg. fél kilogramm után.

Berlini vásár, július 31-én a felhajtás 5062 db sertés. A nagyobb kereslet folytán az árak javultak, Mecklenburgi 57—58 marka, orosz 47—51 magyar 57—58 marka.

Hamburgi vásár: A július 22—29-iki sertésvásár. A felhajtás a nevezett héten tett 12,617 dbot. Az üzlet ismét meglehetősen élénk volt. Fizettek: elsőminőségű szállítmány áru után 55—56 m., közép áru 52—54 m., jó 47—49 m. 100 font után elő súly szerint 20% tara mellett; szopós malaczkok 54—56 m. 24% tara mellett, erős malaczkok 58—59 m. 100 font után. Elő sertés szétküldött Németország déli részébe, a németalföldi államokba és Franciaországba ez idő alatt 2895 db sertés; az itteni kiviteli egylet levágott 7430 darabot.

Zsiradók.

Disznózsírban az irányzat megváltozott és lényegesen megszilárdult. A hét elején 75-ön indult meg, a középén 75.50—76-ön, végül 76.50-en köttetett s zárul 76.50 pénz, 77.— áru.

Szalonna is észrevehetőleg emelkedett I. r. asztali szalonna 3 frttal növekedett s 73, 74, 74.50 és végül 75-ön fizettek. Mint áru 76.— Füstölt szalonna szilárd, 80.— frt pénz, 81. áru.

Kinyert?

— Kis lutri aug. 5. —

Budapesti	59	88	37	28	78
Linczi	34	37	73	68	21
Trieszti	80	65	79	84	3

Legujabb.

A „Debreczeni Ellenőr“ eredeti táviratai. Boldogfalva, aug. 7. (Érk. d. u. 2 ó.) A zord időjárás miatt felbeszakították a vadászatot. A trónörökös tegnap estefelé váratlanul visszajött Boldogfalvára. Ma a trónörökös pár nem hagyta el a szobát. Holnap délután utaznak el egyenesen Bécsbe. A vasutigazgatóságok az utazási program megváltoztatásáról értesítettek.

Alexandria, aug. 7. (Érk. d. u. 2 ó.) A tegnapelőtti utközvetben az angolok győztek. Arabi csapatai Kafreldewarig visszautaztak. Az angolok két halottat, 31 sebesültet vesztek.

Vasuti személyvonatok menetrendje.

Indulá

Budapestre, Czegledre Nagyváradra: delelőtt 11 óra 57 perczkor. este 9 — „

Nyiregyhádra, Miskolcra, reggel 7 óra 57 d. u. 3 — 89 perczkor. Szatmárra, Királyháza: reggel 4 ó. a 15 perczkor délután 3 — 49 „

Erkezés:

Budapestre, Nagyváradról reggel 3 óra 45 perczkor, d. u. 3 — 19 „

Miskolcra, Nyiregyhádról: d. u. 11 — 42 perczkor, este 8 — 07 perczkor. Szatmárról, Királyhádról: délelőtt 11 óra 27 perczkor este 8 — 30 „

Felölös szerkesztő és kiadó laptulajdonos **Vértési Arnold.** Főmunkatárs: **Karczag Imos.**

